EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2019.10.1.
COM(2019) 445 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Jelentés az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló rendelet szerinti, 2017. és 2018. évi kiviteli engedélyekről

1. Bevezetés

Az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló 1236/2005/EK tanácsi rendelet[1] bizonyos kereskedelmi korlátozásokat írt elő. Ezek a korlátozások különösen a II. mellékletben szereplő áruk Európai Unióból történő kivitelét és Európai Unióba történő behozatalát érintő szinte teljes behozatali tilalomra, valamint a III. mellékletben vagy a IIIa. mellékletben felsorolt bizonyos egyéb áruk kivitelére vonatkozó előzetes engedélyezési követelményre vonatkoztak.

Az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló, 2019. január 16-i (EU) 2019/125 európai parlamenti és tanácsi rendelet[2] (a továbbiakban: az (EU) 2019/125 rendelet) kodifikálja és hatályon kívül helyezi az 1236/2005/EK tanácsi rendeletet[3].

Az (EU) 2019/125 rendelet 26. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tagállamok nyilvános, éves beszámolót készítenek, amely tájékoztatást tartalmaz a beérkezett kérelmek számáról, a kérelmek által érintett árukról és országokról, valamint a kérelmekre vonatkozóan általuk hozott határozatokról. A 26. cikk (4) bekezdése előírja, hogy a Bizottság évente jelentést készít, amelyben összegzi a tagállamok által közzétett éves tevékenységi jelentéseket, és azt nyilvánosan hozzáférhetővé teszi.

Ez az első jelentés tájékoztatást nyújt a kínzás vagy halálbüntetés során alkalmazható áruk kivitelére vonatkozó tagállami engedélyezési tevékenységekről 2017-ben és 2018-ban[4].

Mind a 28 tagállam jelentést tett a 11. cikk (1) bekezdése és a 16. cikk (1) bekezdése értelmében megadott vagy elutasított kiviteli engedélyek számáról, valamint az általuk érintett árukról és rendeltetési országokról. Egy tagállam kivételével jelentést tettek továbbá a kivitelre engedélyezett áruk számáról vagy mennyiségéről, valamint azon végfelhasználók kategóriájáról, amelyeknek az említett árukat szállították.

---

1 HL L 200., 2005.7.30., 1. o.

2 HL L 30., 2019.1.31., 1. o.

3 A módosítások listáját lásd az (EU) 2019/125 rendelet X. mellékletében.

4 Ez a jelentés nem tartalmaz tájékoztatást a IV. mellékletben felsorolt áruk kivitelére vonatkozó uniós általános exportengedély (az (EU) 2019/125 rendelet V. melléklete) exportőrök általi felhasználásáról.

Az (EU) 2019/125 rendelet szerinti engedélyek

Az (EU) 2019/125 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése, illetve 16. cikkének (1) bekezdése a III., illetve a IV. mellékletben felsorolt áruk kivitelére[5] vonatkozó engedélyt ír elő. A III. melléklet egyes, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés céljára felhasználható árukra vonatkozik. A IV. melléklet egyes, a halálbüntetés végrehajtására felhasználható áruk jegyzékét tartalmazza. Az engedélyt az érintett tagállam I. mellékletben felsorolt illetékes hatóságaitól kell beszerezni, kivéve, ha a IV. mellékletben felsorolt áruk kivitelére az V. mellékletben meghatározott uniós általános exportengedélyt használják.

Az uniós általános exportengedélyben felsorolt rendeltetési helyekre irányuló kivitelre általában sor kerülhet az uniós általános exportengedély szerint anélkül, hogy valamely tagállam által megadott egyedi vagy globális engedélyt kellene beszerezni. Ezek a rendeltetési helyek olyan országok, amelyek minden bűncselekmény esetében eltörölték a halálbüntetést, és ezt nemzetközi kötelezettségvállalás révén megerősítették. Ha azonban alapos okkal feltételezhető, hogy az exportőr nem tudja teljesíteni az engedély feltételeit vagy az exportellenőrzési jogszabályok valamely rendelkezését, az illetékes hatóság megtilthatja az exportőrnek az uniós általános exportengedély használatát.

Az (EU) 2019/125 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a valamely tagállam által megadott kiviteli engedély lehet egyedi engedély (egy harmadik országbeli végfelhasználó vagy címzett részére történő kivitelre vonatkozó engedély) vagy globális engedély (egy vagy több meghatározott harmadik országban egy vagy több meghatározott végfelhasználó vagy forgalmazó részére történő kivitelre vonatkozó engedély)[6].

A rendelet 3., 4. és 5. cikke tiltja a II. mellékletben felsorolt áruk kivitelét, behozatalát és továbbítását. Az illetékes hatóságok csak akkor engedélyezhetik a tilalomtól való eltérést, ha bizonyított, hogy az érintett árukat kizárólag a történelmi jelentőségük miatti nyilvános múzeumi kiállítás céljára használják fel (harmadik országban vagy – a 4. cikk tekintetében – valamely tagállamban).

[5] Az (EU) 2019/125 rendelet 2. cikkének d) pontja szerint a „kivitel” „áruknak az Unió vámterületéről történő bármely indítása, beleértve az áruk olyan indítását is, amelyhez vámáru-nyilatkozatra van szükség, valamint áruk indítását vámszabad területen való tárolását követően a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében”.

[6] Az „egyedi engedély”, illetve a „globális engedély” kifejezés teljes körű fogalommeghatározását a 2. cikk p), illetve q) pontja tartalmazza.

2. Megadott és elutasított engedélyek

2.1. 2018-ban a bejelentett engedélyek teljes száma 231 volt, és 11 tagállam tett arról jelentést, hogy megadott engedélyt. 2017-ben a bejelentett engedélyek teljes száma 292 volt, amelyet 12 tagállam adott meg. A többi tagállam arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy nem kaptak az (EU) 2019/125 rendelet szerinti engedély iránti kérelmet.

Mivel az egyedi engedélynek és a globális engedélynek a rendelet 2. cikkében szereplő fogalommeghatározása nem tartalmaz mennyiségi elemet, a megadott engedélyek száma nem jelzi az ezen engedélyek által érintett áruk számát vagy mennyiségét. Továbbá az EU egészéből származó engedélyezett kivitel kiszámított száma vagy mennyisége hiányos képet ad, mert egy tagállam semmilyen információt nem szolgáltatott az áruk számáról vagy mennyiségéről, valamint az érintett végfelhasználók kategóriáiról.

2.2. Néhány tagállam jelentette, hogy egyetlen kérelmet sem kaptak. A következő tények magyarázatul szolgálhatnak arra, hogy egyes tagállamok miért nem kaptak egyetlen egyedi vagy globális exportengedély iránti kérelmet sem.

Először is a kiviteli engedélyt igénylő áruknak az (EU) 2019/125 rendelet III. és IV. mellékletében szereplő jegyzéke meglehetősen korlátozott, és a rendelet kiviteli engedélyezési követelménye nem alkalmazandó az Unió vámterületén lévő vevők részére történő termékértékesítésekre.

Másodszor a rendelet 20. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az exportőrnek azon tagállam illetékes hatóságától kell engedélyt beszereznie, ahol az exportőr lakóhelye (természetes személy esetében) vagy letelepedésének helye (jogi személy vagy jogi személyiséggel rendelkező szervezet esetében) található.

Végül a IV. mellékletben felsorolt egyes anesztetikumok kivitelének egy részére az (EU) 2019/125 rendelet V. mellékletében szereplő uniós általános exportengedély szerint kerül sor. Az említett áruknak az V. mellékletben felsorolt országokba történő kivitele általában egyedi vagy globális exportengedély nélkül is történhet.

2.3. Az (EU) 2019/125 rendelet kiviteli engedélyezési követelményt ír elő annak érdekében, hogy az illetékes hatóságok ellenőrizzék, hogy vannak-e arra utaló jelek, hogy az árukat – amennyiben exportálják – kínzásra vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódra vagy büntetésre (III. melléklet) vagy halálbüntetésre (IV. melléklet) használhatják fel. E célból a rendelet 20. cikkének (8) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „az illetékes hatóságoknak meg kell kapniuk valamennyi, különösen a végfelhasználóval, a rendeltetési hely szerinti országgal és az áruk végfelhasználásával kapcsolatos információt”.

A kétéves időszak alatt kilenc kiviteli engedély iránti kérelmet jelentettek be elutasítottként: 2018-ban ötöt, 2017-ben pedig négyet. A 2018-ban bejelentett elutasítások bangladesi, kínai (makaói), egyiptomi, moldovai és vietnami

ügyfelekkel tervezett egyes ügyletekre, míg a 2017. évi elutasítások elefántcsontparti, kazahsztáni, togói és moldovai ügyfelekkel tervezett egyes ügyletekre vonatkoztak. Az engedély nélküli ügyletek elsősorban a III. mellékletben felsorolt árukat érintettek; a bangladesi és egyiptomi ügyfelekkel való ügyletek viszont a IV. mellékletben felsorolt árukra vonatkoztak volna.

Az ilyen elutasítás (vagy nem hivatalosan fogalmazva: megtagadás) jellemzően azt jelenti, hogy az exportőr nem bocsátott az illetékes hatóság rendelkezésére elegendő információt annak alátámasztására, hogy a szóban forgó esetben az érintett árukat törvényes célra fogják felhasználni. Más szóval az elutasítás nem feltétlenül jelenti azt, hogy bizonyíték van arra, hogy az árukat kínzásra vagy halálbüntetésre akarták felhasználni.

2.4. A tagállamok által a Bizottságnak nyújtott információk jellemzően nem tesznek különbséget az egyedi engedélyek és a globális engedélyek között. Egy tagállam megemlítette, hogy három, a III. mellékletben felsorolt árukra vonatkozó globális engedélyt adott meg; ezek olyan áruk kivitelére vonatkoztak, amelyeket egyes nemzeti hatóságok külföldi kötelezettségeik teljesítéséhez akartak igénybe venni.

2.5. Az (EU) 2019/125 rendelet 3., 4. és 5. cikke tiltja a II. mellékletben felsorolt áruk kivitelét, behozatalát és továbbítását. A rendelet lehetővé teszi az illetékes hatóságok számára, hogy eltérést engedélyezzenek a tilalomtól, de csak akkor, ha bizonyított, hogy az érintett árukat kizárólag a történelmi jelentőségük miatti nyilvános múzeumi kiállítás céljára használják fel (harmadik országban vagy – a 4. cikk tekintetében – valamely tagállamban). Az illetékes hatóságok jelentése szerint 2017-ben és 2018-ban nem adtak meg ilyen engedélyt.

2.6. E jelentés 1. melléklete a tagállamok által 2017-ben és 2018-ban megadott kiviteli engedélyek számáról nyújt tájékoztatást. Az uniós általános exportengedély (az (EU) 2019/125 rendelet V. melléklete) szerinti kivitel nem szerepel a tagállamok által megadott engedélyek számára vonatkozó adatokban.

3. Végfelhasználók

3.1. A Bizottság által kapott információk lehetővé teszik, hogy különbséget tegyen a IV. mellékletben felsorolt áruk bűnüldözési célú végfelhasználása, biztonsági vállalkozások általi végfelhasználása, gyógyászati célú végfelhasználása (kórházak és állatgyógyászati végfelhasználás), ipari célú végfelhasználása (különösen a III. mellékletben felsorolt olajosgyanta-tartalmú kapszaicin) és a kereskedőcégek részére történő kivitele között.

3.2. A rendelkezésre bocsátott információk azt mutatják, hogy a kereskedőcégek a hordozható elektromos sokkolók, a cselekvőképtelenséget okozó vagy irritáló hatású vegyi anyagok alkalmazására szolgáló hordozható fegyverek vagy eszközök, valamint a tiopental nátriumsó kivitelének jelentős részét teszik ki. Nem egyértelmű, hogy az (EU) 2019/125 rendelet 12. cikkének (3) bekezdését

– amely arról rendelkezik, hogy az illetékes hatóságnak hogyan kell megvizsgálnia a pelargonsav-vanillilamid (PAVA) és az olajosgyanta-tartalmú kapszaicin (OC)[7] kivitelét – analóg módon alkalmazták-e az említett kivitelek vizsgálatakor.

3.3. A fent említetteknek megfelelően egy tagállam nem nyújtott tájékoztatást az engedélyei által érintett végfelhasználók kategóriájáról.

3.4. E jelentés 2. és 3. melléklete a 2017. és 2018. évi engedélyezett kivitelek kereskedelmi mennyiségére és végfelhasználására vonatkozóan a Bizottságnak benyújtott információkat foglalja össze.

4. A kiviteli engedélyek által érintett áruk és rendeltetési országok

4.1. Az illetékes hatóságok által szolgáltatott információk néha magukban foglalják a IV. mellékletben felsorolt áruknak az uniós általános exportengedélyben (az (EU) 2019/125 rendelet V. melléklete) felsorolt rendeltetési helyekre történő kivitelére vonatkozó engedélyeket is. Az ilyen kivitelre általában sor kerülhet az uniós általános exportengedély szerint anélkül, hogy valamely tagállam által megadott egyedi vagy globális engedélyt kellene beszerezni. Nem egyértelmű, hogy ezekben az esetekben nem teljesültek az uniós általános exportengedély feltételei, vagy más magyarázat van. Lehetséges például, hogy az exportőr egyedi vagy globális engedélyt beszerzését részesítette előnyben.

4.2. Egy tagállam nem pontosította, hogy a IV. mellékletben felsorolt áruk közül melyekre vonatkoznak a bejelentett engedélyek. Az említett tagállam által engedélyezett kivitelek rendeltetési helyei az összefoglalóban az „Egyéb vagy IV. melléklet szerinti meghatározás nélkül” sor alatt szerepelnek.

4.3. Egy másik tagállam arról számolt be, hogy árukat „exportáltak” a Csatorna-szigetek egyikére. Ezt az információt a Bizottság nem vette figyelembe e jelentés céljából, mivel az ilyen szállítás nem minősül az (EU) 2019/125 rendelet 2. cikkének d) pontjában meghatározott kivitelnek.

4.4. E jelentés 4., illetve 5. melléklete a tagállamok által 2017-ben, illetve 2018-ban engedélyezett kivitel rendeltetési helyeiről nyújt tájékoztatást. Amennyiben a rendeltetési helyek felsorolásában egy adott név szerepel, az nem értelmezhető úgy, hogy az említett néven ismert (vám)területen kívüli területekre is vonatkozik.

———

[7] Lásd az (EU) 2019/125 rendelet III. mellékletének 3.2. és 3.3. pontját.